

OSMANLI'DA EĞİTİM

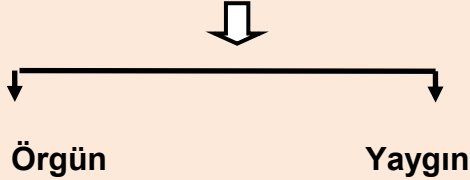
Osmanlı'da eğitime **terbiye**, öğretime de **talim** (tedrisad) denirdi.

Osmanlı'da eğitim ikiye ayrılırdı

» Örgün Eğitim (Formal)

» Yaygın eğitim (İnformal)

Eğitim (Maarif) Kurumları

1. Medrese	1. Ahi - Lonca
2. Saray Eğitimi	2. Cami
Enderun	3. Ticarethane
Harem	4. Mahalleler
Şehzadegani	5. Zaviye-tekke
3. Askeri Eğitim	6. Dergah
4. Sıbyan Mektebi	7. Cerre Çıkma
	8. Konak – Ev
	9. Kiraathane

Osmanlı'da yükselebilmenin, iş hayatına atılıp kariyer yapmanın yolu eğitimden geçmektedir. Memur olmak ve dikey geçiş yapmak için **medrese** ve **Enderun** mezunu olmak gerekiyordu.

MÇ SORU

- I. Kiraathane
- II. Medrese
- III. Cami

Yukarıdakilerden hangisi yaygın eğitim kurumu değildir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) I ve III

MÇ ÇÖZÜM: Hemen akla eğitim tablosu gelmelidir. Medrese Osmanlı'da en önemli eğitim kurumudur ve ülke genelinde oldukça yaygın gözükür ama **ÖRGÜN EĞİTİM** kategorisinde yer alır... (A)

Örgün Eğitim

Medrese: Medrese Osmanlı'nın önemli bir değeriydi. Medrese giderlerini **vakıflar** karşılardı. Osmanlı'da eğitim serbest ve ücretsiz idi (sosyal devlet anlayışı) medreselerde okutmanlara **müderris** denirdi.

İlk müderris **Kayserili Davut** idi. Eğitim dili Arapçaydı. Tıp bilimi ise Türkçeydi.

Tedrisat denilen hazırlık sınıfları vardı.

Bitirenler **icazetname** (diploma) alırdı.

Medrese mezunları kadı, müderris, müftü, nişancı, defterdar gibi yüksek mevkilere atanırdı. Bu görevleri alanlara genel olarak **ulema** (din âlimi) denirdi. Osmanlı Medreselerinde Kur-an, hadis, fıkıh ve kelam gibi dini dersler ile matematik, astronomi, kimya, coğrafya ve tarih gibi pozitif dersler okutulurdu. Yükselme Dönemi'nde Osmanlı medreseleri genel ve ihtisas olarak ikiye ayrılırdı. Genel medreselerde bilimler birlikte okutulurdu. İhtisas, uzmanlık gerektiren medreselerdi. Bunlar **Darul Kurra** (Kur'an okunuşu), **Darul Hadis** (hadis ilmi), **Darul Tıp** medreseleri şeklindeydi.

Medresede Kariyer Basamakları

- » Softa (Suhte): Medrese öğrencisi
- » Danışmend: Yüksek düzey öğrenci
- » Muid: Müderris yardımcısı
- » Mülazim: Atama bekleyen okutman
- » Müderris: Atanmış okutman

İlk medrese Orhan Gazi Döneminde İznik'te açıldı. (Süleyman Paşa veya Orhaniye Medresesi)

XVII. Yüzyılda BEŞİK ULUMALIĞI ile medrese sistemi bozuldu 3 Mart 1924 yılında TEVHİD-İ TEDRİSAT KANUNU ile kapatıldı.

Medreseler kapatılıp yerine 1924'de İmam Hatip Liseleri ve İlahiyat Fakülteleri kuruldu.

Osmanlı'da eğitimde birlik yoktu. Eğitimde birlik ilk kez Cumhuriyet Döneminde 3 Mart 1924'te Tevhidi-tedrisat ile sağlandı ayrıca bı kanun ile ilk kez LAİK eğitime geçildi.

Saray Eğitimi

- » **Enderun:** Saray okuludur. Devşirme memur okuludur. Eğitim dili Türkçe idi. Askeri eğitim, idari, beden sanat ve mesleki dersler verilirdi.
- » **Harem:** Cariye eğitim okuluydu. Cariyeler üst düzey memurlarla ve askerlerle evlendirilirdi.
- » **Şehzade Eğitimi**

Sıbyan Mektebi: Mahalle mektebi de denirdi. Eğitimin ilk basamağıydı. Kız erkek birlikte okurdu. Âmin töreni ile eğitim başlardı. Caminin yanında veya bir külliye içerisinde olurdu. Ders verenlere **muallim** denirdi. İmam, müezzin, kayyum veya okuma - yazma bilen bir kişi muallim olabilirdi. Maaşları vakıf veya velilerden karşılanırdı. Kur'an ve dört işlem öğretilirdi.

XIX. Yüzyılda Osmanlı'da II. Mahmud ile erkek rüştiyeleri (ortaokul), Abdülmecid ile kız rüştiyeleri açıldı. İdadi (lise), sahn (yüksek eğitim) veren kurumlardı.

Askeri Eğitim (Ocak - Kışla): Mehterhane, cambazhane, tophane, humbarahane, tüfekhane, kılıçhane vs. bölümlere ayrılırdı.

Yaygın Eğitim

Ahi ve Loncalar: Meslek, din, askeri eğitim verilirdi. Ahi sen bizim herşeyimizsin ☺ ☺ ☺

Halk Eğitim: Cami, mescit, tekke, zaviye, dergâh, kahvehane, kütüphane, cem evleri, yaren sohbetleri, sıra geceleri, sahaf, konaklarda kısıtlı imkânlarla yapılan halk eğitimi idi.

Cerre Çıkma: Medreselerdeki softaların erzak ve mal için köylerde imamlık ve müezzinlik yapması özellikle üç aylarda.

Azınlık: Zimmi denen azınlıklar Osmanlı'nın öz vatandaşları olan Gayrimüslimlerdir. (Rum, Ermeni, Yahudi) yabancı ise Ülke vatandaşı olmayanlar

Levanten: Yabancı uyruklu olup Osmanlı ülkesinde yaşayanlar

Azınlıklar, kuruluş yıllarından itibaren kendi cemaat okullarını kurmakta serbesti 1856 Islahat Fermanı ile azınlık okulları yasallaştı. Yabancılar, Islahat Fermanı artı kapitülasyonlara dayanarak kendi okullarını açtı.

MÇ SORU

Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı'da bir eğitim kurumu değildir?

- A) Sultaniye   B) Cami   C) Sahn
D) Menzil   E) Şehzadegani

MÇ ÇÖZÜM: Menzil, konaklama yeri idi. Ticari kavramdı. Sultani, Batı tarzı eğitim veren liselerdir... (D)

DENİZLİ KAMPÜS KAFKA KİTABEVİ ÇINAR KARYA KİTABEVİ DENİZLİ DIŞI NADİRKİTAP.COM ARAMAYA MURAT ÇINAR YAZ BAK İÇİNE SİNERSE ÜCRETSİZ KARGO ile SİPARİŞ VER ☺

OSMANLI'DA BİLİM İNSANLARI

Dikkat! Kuruluş yıllarında Osmanlı'da bilim ihtiyacı İslam devletlerinden karşılanırdı.

- » **Kâtip Çelebi:** Fezleke, Keşf'ü Zünnun. Cihannüma, Mizanül Hak vs. önemli eserleridir. XVII. Yüzyılda yaşadı. IV. Murat'a danışmanlık yaptı. Dönemin en büyük âlimlerindendi Ben ona **"Google Katip Çelebi"** diyorum.
- » **Evliya Çelebi:** XVII. Yüzyılda yaşamış en ünlü coğrafyacı ve seyyahdır. Meşhur eseri **Seyahatname** idi.
- » **Piri Reis:** Hint Deniz seferlerine katıldı başarısız olduğu için Kanuni tarafından idam edildi. **Kitab-ı Bahriye** adlı eseri yazdı. Dünyanın ilk haritasını o çizdi, helal olsun. Dikkat ilk DÜNYA HARİTASI ☺ ☺ :

MÇ ANI: Geçen gün derste bir arkadaş *"hocam Piri Reis gitmediği yerleri, görmediği hayvan türlerini vs. nasıl çizmiş?" dedi. Bazı arkadaşlarımızın bizden öyle büyük bir beklentisi var ki herşeyi bilmemizi istiyorlar. Ben dudak büzüştürüp "bilmiyorum" deyince soruyu soran arkadaş şaşırdı ve bende onun şaşırmasına şaşırdım. "Nasıl bilmiyor musun, hocam?" deyince bende "yahu NASA araştırmış bulamamış ben nasıl bileyim" dedim. Düşünün bazı arkadaşlar NASA'nın bilmediğini bizden bilmemizi istiyor. Keşke bilebilseydik... ☺ ☺ ☺*

Ekstra Bilgi: 2013'te UNESCO onu ve haritasını tüm dünyaya tanıttı.

- » **Seydi Ali Reis:** Mirat'ül Memalik adlı ünlü eseri vardır. Piri Reis gibi Kanuni zamanında Hint deniz seferlerinde kaptanıderyalık yaptı o da başarısız oldu, sürgüne gönderildi.
- » **Ahmet Cevdet Paşa:** Tarih ve Hukuk alanında çalıştı. İlk medeni kanun mecelleyi hazırladı. Kısas-ı Enbiye ve Tarih-i Cevdet eserleridir.

- » **Fatma Aliyye:** İlk kadın roman yazarı. Avrupa'ya Nisvan-ı İslam kitabı ile Müslüman kadını tanıttı. Ünlü eseri Muhaderat idi.
- » **Ali Kuşçu:** Uluğ Bey'den ders almış ünlü bilgin. II. Mehmet Döneminde Ayasofya Medresesine müderris olarak atanmıştır. Osmanlı da matematiğinin temelini attı. Akkoyunlu elçisiydi. Risale Fil'i Fethiye eseridir. Aydaki bir kratere adı verilmiştir.
- » **Sinan Paşa:** Ünlü eserleri Tazarru-name ve Nasihatname idi.
- » **Ebussuud Efendi:** Kanuni Döneminin ünlü Şeyhülislamı idi. Kanuni ferman, kanunnamelerini yaparken Ebussuud Efendi'nin fetvelarına bağlı kalmıştır.
- » **Matrakçı Nasuh:** Kanuni Sultan Süleyman'ın saray minyatürcüsü, mantıkçı ve matematikçidir. Cema'ül küttap - Kemal'ül Hisab eserleridir. Osmanlı'da minyatür sanatının önemli temsilcisidir. 16. Yüzyılın dehası olarak kabul edilmektedir.
- » **Molla Lütfü** (Tazif'ül Mezbah)
- » **Kadızade-i Rumi:** Astronomi uzmanı. Muhtasar-ı Fi'l Hisab'ın yazarıdır.
- » **Takiyyüddin Mehmet:** Osmanlı'da ilk rasathaneyi açtı. Duraklama Dönemi'nde çıkan veba salgını bahanesi ile gericiler tarafından kapatıldı. Osmanlı da basit makine bilimi ile uğraşmıştır.
- » **Sabuncuoğlu Şerafettin:** Amasya Darüşifasında hekim. Fatih Sultan Mehmet'e ithaf ettiği **Kitâbü'l Cerrâhiyyetü'l Hâniyye** adlı eserinde hasta tedavi metotlarını minyatür sanatıyla anlattı. Mücerrebname adlı eserinde hayvanlar ve kendi üzerinde denediği ilaçları kaleme aldı.
- » Osmanlı'da resmi saray tarihçilerine **vakanüvist** denirdi. İlk vakanüvist yani resmi tarihçi **Naima** kabul edilir.
- » **Lütfi Paşa** (Asafname)

- » Hazerfen Hüseyin: Batıyla ilk ilişki kuran bilgin (Osmanlı Teşkilat Tarihi)
- » Zembilli Ali Efendi (el Mutahharat)
- » **Altuncuzade:** Fatih Sultan Mehmet Döneminin diğer ünlü hekimi. İdrar yolu hastalıklarının tedavisini buldu
- » İbn-i Kemal (Tevarih-i Ali Osman)
- » Molla Fenari: Mantıkçı, Osmanlı'nın ilk şeyhülislamı. (Maddet'ül Hayat)
- » **Koçi Bey:** Duraklama Dönemi'nde Risaliyesi'nin yazarı.
- » **İdris-i Bitlisi:** Heşt Behişt adlı eserin (ilk sekiz Osmanlı padişahını anlatmıştır) yazarı ünlü tarihçi.
- » **Abdurrahmen Şeref Bey:** Osmanlı'nın son vakanüvistidir. İslam Tarihi çalışmaları ünlüdür ayrıca Fezleke-i Tarih-i Devlet-i Osmaniyye adlı eseri vardır.
- » **Akşemseddin:** Fatih Sultan Mehmet'in lalası (hoca). Tıp alanında çalıştı. Mikrobu buldu. Eseri Kitab-ı Tıp Maddetül Hayat idi
- » XVII. Yüzyıl Duraklama Döneminde **Lagari Hasan Çelebi** ilk roket denemesini yaptı **Hazarfen Ahmet Çelebi** de Galata Kulesinden kanat ile ilk uçuşu yaptı.

EŞ ZAMAN

Osmanlı Devleti Yükselme Döneminde padişahlar (özellikle Fatih Sultan Mehmet Han) bilim adamlarına tam destek verirken Avrupa'da Polonyalı Kopernik (1473 - 1543) dünyanın kendi eksenini ve güneşin etrafında döndüğünü buldu. Gökbilimini basit ve anlaşılır bir şekilde açıkladı. İtalyan Galilei (1564-1642) Kopernik'i destekledi ve çalışmalarını geliştirdi. Engizisyon Mahkemesi tarafından idam ile cezalandırıldı. İtalyan Bruno "kâinatta birçok dünyalar ve güneş sistemleri" bulunduğunu söylediği için Roma Engizisyon Mahkemesi'nce idam edildi.

ORTA ÇAĞ = AVRUPA'DA KARANLIK DÖNEM

ORTA ÇAĞ = OSMANLI AYDINLIK DÖNEM

"Bilim, servetten üstündür. Çünkü sen serveti korursun, bilim seni korur"

H. Ali

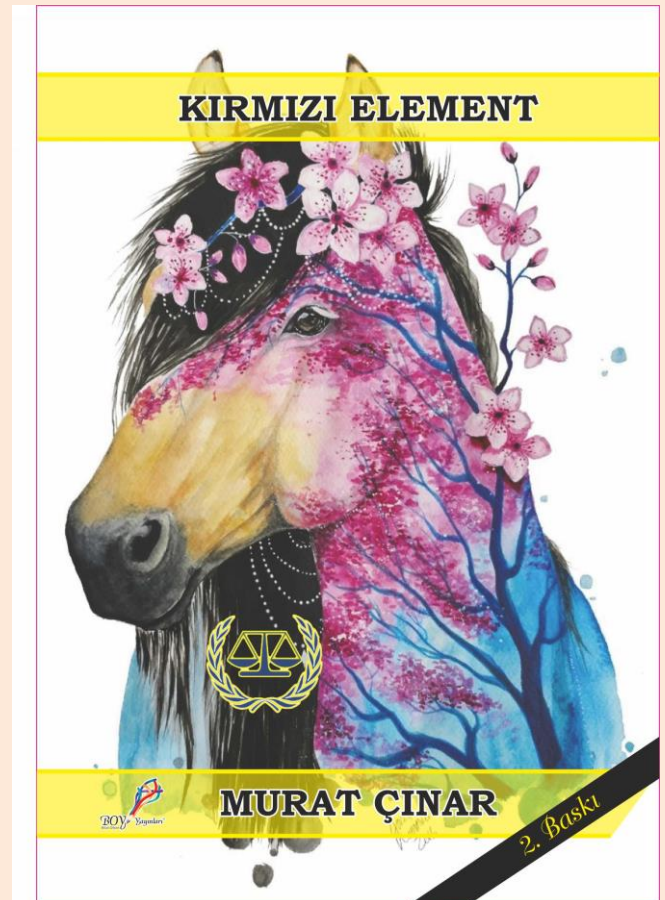
MÇ SORU

Aşağıdaki bilginlerden hangisi Fatih Sultan Mehmet Dönemi'nde bir çalışma ortaya koymamıştır?

- A) Ali Kuşçu
- B) Akşemseddin
- C) Naima
- D) Altuncuzade
- E) Sabuncuoğlu Şerafettin

MÇ 2018

MÇ ÇÖZÜM: Mustafa Naima Efendi ilk vakanüvistir (sarayın resmi tarihçisi). XVII. Yüzyıl Duraklama da sadrazam Köprülü Amcazade Hüseyin'in emrinde çalıştı... Cevabımız C şıkkıdır.

KPSS ve 9. SINIF MEB MÜFREDATINA UYGUN TARİHİ ROMANIMIZ ÜCRETSİZ KARGO ile Nadirkitap.com'da SİZİ BEKLİYOR

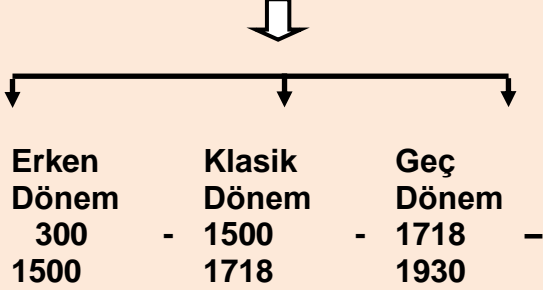

OSMANLI'DA SANAT

MİMARİ

En gelişmiş sanat dalı mimari idi.

MİMARİSİ 3 DÖNEME AYRILIRDI

Erken Dönem: Kuruluş ve Yükselme ilk yılları Selçuklu, İlhanlı (Moğol), İran, Bizans vs. etkisi altında geçti. Bu dönemde eserler daha çok İznik, Bursa ve Edirne'de yapıldı.

- » İznik **Hacı Özbek** (ilk cami)
- » İznik Süleyman Paşa veya Orhaniye Medresesi (ilk medrese)
- » İznik Kırğızlar Türbesi
- » İznik Yeşil Cami
- » Bursa Yeşil Cami ve Türbesi
- » **Bursa Ulu Cami** (İlk büyük yapı)
- » Bursa Sarayı (ilk saray)
- » Bursa Irgandı Köprüsü
- » Bursa Lala Şahin Paşa Medresesi
- » Edirne Üç Şerefeli Cami
- » Edirne Yeni Saray
- » Ankara Hacı Bayram Cami
- » İstanbul Topkapı Sarayı
- » İstanbul Rumeli Hisarı
- » İstanbul Fatih ve Bayezit Cami
- » Çanakkale Kale-i Sultaniye
- » Çanakkale Kilitbahir Kalesi

MÇ DESTEK HATTI

Facebook Şanlı Tarihimiz MÇ
Youtube ŞANLI TARİHİMİZ MÇ

Klasik Dönem: Klasik Dönem II. Bayezid ile başlar. Osmanlı kendi üslubunu bulup İstanbul merkezli özgün eserler verdi. Mimar Sinan, saray mimarı olmasıyla döneme damgasını vurdu. Mimari görkem Duraklama Devrinde de devam etti.

Dönemin Ünlü Eserleri

- » II. Bayezid Cami (1501 - ilk eser)
- » Edirne II. Bayezit Külliyesi
- » İstanbul Haseki Külliyesi
- » İstanbul Şehzade Cami
- » İstanbul Süleymaniye Cami
- » Sultan Ahmet Cami (Mavi Cami)
- » İstanbul Eminönü Yeni Cami
- » İstanbul Eyüp Sultan Türbesi
- » Fatih Sultan Mehmet Türbesi
- » Yavuz Sultan Selim Türbesi
- » İstanbul Şehzade Mehmet Türbesi
- » İstanbul Rüstem Paşa Medresesi
- » İstanbul Mihrimah Sultan Cami
- » Edirne Selimiye Cami
- » Bosna - Hersek Mostar Köprüsü

Ekstra Bilgi: Sultan camilerine “Selatin Cami” denilmektedir.

MİMAR SİNAN

Koca Sinan gelmiş geçmiş en büyük Osmanlı mimarıdır. Devşirme kökenlidir. 375 eser yaptı. İstanbul'un su sorunu için padişah cihanın en büyük mühendislerini çağırdı ama nafile, kim çözmüş dersiniz. Cevap Mimar Sinan idi.

Mimar Sinan, Ayasofya'yı restore edip günümüze sağ sağlam kalmasını sağladı. **Haseki Cami** ve Medresesi (İstanbul'daki ilk eseri), Çıraklık eseri **Şehzade Cami**, Kalfalık eseri **Süleymaniye Cami**, Ustalık eseri Edirne'de **Selimiye Cami** idi. İstanbul Mihrimah Sultan Cami statik ve matematik bilgisini de konuşturdu.

**İstanbul
Süleymaniye
Külliyesi**

Cami, Medrese, Aşevi, Kervansaray, Hastane, İhtisas Medresesi, Türbe, Kapalı Çarşı vs. oluşmaktadır. Mimar Sinan'ın kalfalık eseri olan Süleymaniye Cami ve külliyesi taş, mermer, çini, sedef ahşap süslemeleri ile ün yapmıştır

Türk Evi: Farklı kültürlerin etkisi, tecrübe, sentez, zamanla mimaride geleneksel yapıyı ortaya çıkarmıştır. Osmanlı topraklarında inşa edilen Türk evleri, bugün Balkanlarda ve Kırım'da görülmeye devam ederken etkileri Irak, Mısır ve Sudan'a kadar yayılmıştır.

EŞ ZAMAN: Osmanlı Klasik Dönemde özgün eserler ortaya koyarken Avrupa RÖNESANS SANATI ile kilise, manastır, katedral gibi dinî yapılar ve köşk, saray gibi sivil yapılar icra etmekteydi. Gotik dönemde kullanılan sivri kemerin yerini yuvarlak kemerler aldı. Görsellik ön planda tutuldu. Süslü dış cephe, uyum ve denge Avrupa'da ön plana alındı.

İstanbul'un en görkemli eserlerinden olan Sultan Ahmet (Mavi) Cami'yi Mimar Sinan değil, Sedefkâr Mehmet Ağa yapmıştır. (17. Yüzyıl Duraklama Dönemi)

İstanbul Eminönü Yeni Cami'nin mimarı Davut Ağa idi. (17. yy.)

Bosna Hersek'te bulunan Mostar Köprüsü'nü Mimar Hayreddin Paşa yapmıştır. Köprü Unesco Kültür Mirası listesinde.

Geç Dönem: Lale Devri (1718) ile başlar. Eserler barok, rokoko, ampir, eklektik gibi Batı tarzı üsluplarla yapılırken saraylar daha süslü inşa edildi. Gerileme, Dağılma ve Çöküş Dönemini kapsamaktadır. XX. Yüzyıl da neoklasik tarz etkili oldu ve geçmişe özlem arttı.

Dönemin Belli Başlı Eserleri

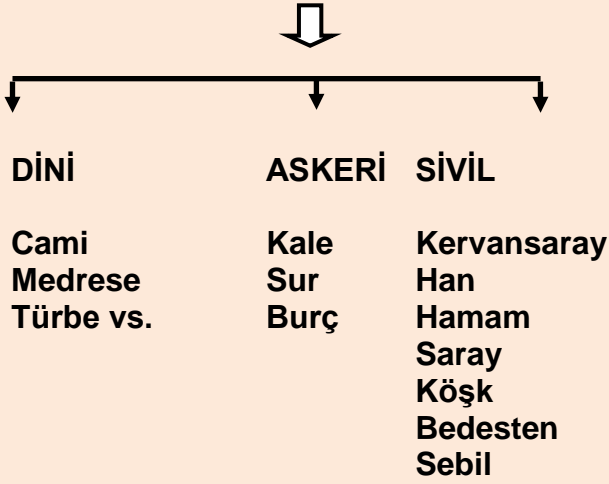
- » Sadabat Kasrı
(Batı tarzı ilk eser)(Lale Devri))
- » Nur-u Osmaniye
(Batı tarzı ilk cami) (Lale Devri)
- » Laleli Cami
- » Nusretiye Cami
- » Dolmabahçe
- » Ortaköy Cami
- » III. Ahmet Çeşmesi (ilk sivil mimari)

Osmanlı Sarayları

- » **Topkapı:** Dolmabahçe Sarayına kadar 380 sene devletin merkezi oldu.
- » **İshak Paşa Sarayı:** XVII. yüzyılda Beyazıt Sancakbeyliği yapan Çolak Abdi Paşa zamanında inşasına başlanan saray, 1784 tarihinde II. İshak Paşa Dönemi'nde hizmete açılmış kalorifer sistemli ilk saraydır.
- » **Dolmabahçe Sarayı:** Avrupa sanat üsluplarının bir karışımı olarak Sultan Abdülmecit'in mimarları Hacı Emin Paşa, Serkis Balyan ve Nikogos Balyan tarafından batı tarzı barok, rokoko ile yapılan ilk saraydır.
- » **Yıldız Sarayı:** III. Selim'in annesi Mihrişah Valide Sultan için yaptırdığı köşk, II. Abdülhamit'in eklediği binalarla Yıldız Sarayı adını almıştır.
- » **Beylerbeyi Sarayı:** Sultan Abdülaziz tarafından dönemin tanınmış mimarı Serkis Balyan'a yaptırılmıştır. Saray genelde yaz aylarında önemli yabancı devlet adamlarının ağırlamaktadır.
- » **Çırağan Sarayı:** 1834'de inşasına başlanmış ve 1841'de inşası tamamlanmıştır. Abdülaziz zamanında inşası yeniden başlamış ve 1871 tarihinde hizmete açılmıştır.

MÇ Dikkat ülke bu saraydan hiç yönetilmemiştir. Sosyete bugün salonu ☺ ☺ ☺

Mimari Eser Türleri

MÇ SORU – 1

- I. Bursa Ulu Cami
- II. Eminönü Yeni Cami
- III. Nuru Osmaniye

Yukarıda yer alan eserlerden hangisinde Batı etkisi görülmez?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve II
D) Yalnız III   E) II ve III

MÇ SORU – 2

Klasik Dönem Osmanlı mimarisiyle ilgili verilen aşağıdaki bilgilerden hangisi doğrudur?

- A) Altı minareli Sultan Ahmet Cami çinileriyle ün yapmıştır.
- B) Batı mimarı üsluplarından özellikle barok çok yaygın kullanılmıştır
- C) Mostar Köprüsü, Sedafkar Mehmet Ağa tarafından yapılmıştır
- D) Topkapı Sarayı dönemin en görkemli saraylarından
- E) Süleymaniye Cami, Edirne’de Mimar Sinan’ın ustalık eseri olarak inşa edilmiştir

MÇ ÇÖZÜM: 1. Bursa Ulu Cami, kuruluş yıllarında; Eminönü, Duraklama yıllarında inşa edilmiştir. Batı etkisi görülmez... (C) Nuru Osmaniye, Batı tarzıyla Gerileme (Lale) yıllarında inşa edilmiştir.

2. Tek doğru bilgi A şıkkında verilmiştir.

TAC MAHAL

Tac Mahal, Dünyanın son yedi harikası listesinde Türk izi taşıyan tek eser, mimarları Mimar Sinan’ın talebelerinden Mehmet İsa Efendi ve Mehmet İsmail Efendi idi. Hattat da Serdar Efendi idi Şah Cihan (Babür Devleti) tarafından davet edildiler

Diğer Sanat Dalları

Dokumacılık: Eski Türk geleneği halı ve kilim dokumacılığı. Hayvan figürleri, bitki motifleri, geometrik şekiller kullanılırdı. Hereke’nin halısı meşhurdur.

Hat ve El Yazması: Arap Harfleri ile geleneklere uygun güzel yazı yazma sanatıdır. Yazının okunmasından çok güzel görünmesi önemliydi. Kufi, Sülüs, Nesih, Muhakkak, Tevki, İcaza, Talik, Divani, Rika, Makili vs. çeşitleri vardır. **Amasyalı Şeyh Hamdullah** (işin piriydi), Mustafa Rakım Efendi, Ahmet Karahisari ve Hafız Osman önemli isimlerdi.

İslamiyet sonrası en yaygın sanat dalları arasında yer alır. Mimari ve kitapta kullanılmaktadır.

Kalem İşi: Tavan ve kubbe desen bezemesi, renklendirilmesidir.

Çinicilik: Sır altı denilen yedi rengin kullanıldığı sanat dalıdır. Pişmiş sırlı saydam levhalarla cephe kaplama sanatı birçok eser adını etrafını kaplayan çinilerinden almıştır. Bursa Yeşil Türbe, Sultan Ahmet (Mavi Cami)

Cilt: Kitapların hakiki deri ile özenerek kaplanmasıdır. Ustalara **mücellit** denir.

Vitray: Cam süslemesi

Minyatür: Boyut, ışık, gölge, derinlik vs. kuralların olmadığı, küçük kitap resim sanatıdır. Sosyal, ekonomik, siyasi yaşam hakkında bilgiler verir. Minyatür ustasına nakkaş denir. **Matrakçı Nasuh Paşa** (şehirleri kuşbakışı çizdi), Nakkaş Osman (çok sayıda eser verdi, Surname adlı eserinde III. Mehmet’in sünnet törenini tasvir

etti). **Levni**, son büyük usta idi. Hünernâme (Seyid Lokman) önemli minyatür eseridir.

**EHLİ
HİREF**

Ehli Hiref: Çeşitli el sanatları örnekleri için minyatür, tezhip, hat vb. desen hazırlayan sanatçılara nakkaş, bağlı oldukları sanatkâr teşkilatına da ehli hiref denirdi. DİKKAT, zanaatkarlar (esnaf) birliğine de lonca denirdi.

İslam'daki resim yasağından ötürü minyatür çok gelişmiştir.

Ahşap İşlemeciliği: Fildişi ve sedef ile zenginleştirilmiştir. Rahle, vaaz kürsüsü ahşap işçiliği ile süslenirdi.

Seramik: Kırmızı hamurla beyaz astar üzerine lacivertin bezendiği özellikle tabak süsleme sanatıdır.

Tezhip: Kitap ve levhaların altın tozu ile süslenmesidir. Ustalara **müzehhip** denir. Özellikle Kur'an-ı Kerim süslenirdi.

Resim: Osmanlı'nın ilk yıllarında da resim ve heykelticilik yasaktı. Fatih Sultan Mehmet resmin de öncüsü oldu. İtalyan ressam **Centilli Bellini'yi** İstanbul'a getirdi. Portresini yaptırdı. "Gül Koklayan Fatih" tablosunu (minyatürünü) yapan ilk Türk ressamı **Sinan Paşa** Avrupa'da eğitim aldı.

Abdülaziz Dönemi'nde ünlü ressam **Şeker Ahmet Paşa** ilk resim sergisini açtı

II. Abdülhamid Döneminde resim sanatı ünlü ressam **Osman Hamdi Bey** ile zirve yaptı. Sanayi Nefise (ilk güzel sanatlar akademisi) ile Asar-ı Atika (ilk müze) onun döneminde açıldı. Asıl mesleği arkeolog olan Osman Hamdi Bey'in ünlü tablosu Kaplumbağa Terbiyecisi idi. Silah Tacirleri, Huzur, Cami Avlusu, Mihrap diğer ünlü tablolarıdır.

Müzik: Türk müziği Osmanlı Döneminde önemli gelişme gösterdi. Kaynağı halk müziğidir. Mehter Takımında davul, zurna, ney, bağlama gibi sazlar bulunurdu. Enderun Mektebinde müzik dersi vardı. 1917'de Batı tarzında ilk konservatuvar olan **Darülelhan** kuruldu.

Ünlü Müzisyenler: Buhurizade Mustafa Efendi (1640 – 1712) (**İTRİ**) en ünlüsüydü.

Neva kâr (Türk Klasik müziğinin en yetkin eseri) ve Segah ünlü besteleridir.

Ekstra Bilgi: Unesco 2012 yılını Bestekar İtri, şair Nabi yılı ilan etmiştir.

Dede Efendi, Tamburi Cemil Bey ile III. Ahmet, II. Mahmut (bestekâr ve sporcu) ve III. Selim (besteci) önemli isimlerdir.

Türk musikisinin başlıca aletleri: Ney, kemençe, çöğür, zil, zurna, kopuz, bağlama, davul, kös ve tamburdu.

Dil ve Edebiyat: Resmi dil Türkçe idi. Farklı etnik yapıdan dolayı farklı diller kullanılırken alfabe Arap Alfabesi idi. Türkçe, Arapça, Farsça birleşimi ile Osmanlıca doğdu. Kuruluş Dönemi'nde Türkçeye büyük önem verildi. Sade dile dayanan halk edebiyatı önem kazandı.

Halk Edebiyatı Temsilcileri: Gevheri, Karacaoğlu, Öksüz Dede, Dadaloğlu vs.

Tekke Edebiyatı Temsilcileri: Pir Sultan Abdal, Kaygusuz Abdal, Hacı Bayram Veli. Yükselme Devri'nde de İran, Arap kültürünün etkisi arttı. Duygu ve biçim ön plana çıktı.

Divan Edebiyatı Temsilcileri: Nesimi, **Nabi** (Hayrabat), Fuzuli, Baki, **Nefi** (hiciv üstadı, Siham-ı Kaza ünlü eseridir, IV. Murat Döneminde öldürüldü), **Nedim** (Lale Devrinin büyük şairi), **Şeyh Galip** (gerçek usta), Ahmet Gülşehri, **Aşık Paşa** (Garipname, Türkçe yazıldı) idi.

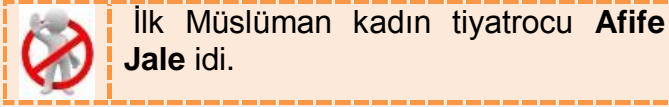
1838 yılından sonra başlayan Tanzimat ile batı tarzı eserler yazılmaya başlandı.

Spor: Bu alanında ilk değişiklik okullara jimnastik dersinin konmasıydı. Osmanlı toplumunun İngilizler aracılığı ile tanıdığı futbol büyük ilgi gördü. 1903'te Beşiktaş (Birinci Balkan yenilgisi üzerine siyah rengini aldı. Logosunda Türk bayrağı taşıma hakkına sahip tek büyük takımdır), 1905'te Galatasaray (2000 UEFA ve Süper Kupa

şampiyonu), 1907’de Fenerbahçe kulübü kuruldu. 2017 yılında Fenerbahçe basketbol takımı Avrupa şampiyonu olarak büyük bir başarıya imza attı. 1908’de **Selim Sırrı Tarcan** tarafından **Osmanlı Milli Olimpiyat Cemiyeti** kuruldu. Yelken, kürek, yüzme, bisiklet, tenis, boks, eskrim ve binicilik gibi modern sporlar yapılmaya başlandı. 1912’de Osmanlı ilk kez Stockholm Olimpiyatlarına katıldı.

Tiyatro: Kukla, Meddahlık, Orta oyun gibi geleneksel kökene dayanmaktadır. Orhan Gazi Dönemi’nde idam edilmiş iki büyük efsane **Hacivat ve Karagöz** unutulmamalıdır. 28 Mehmet Çelebi, Batıdaki sahne gösterilerini tasvir etmiştir. Şinasi, Şair Evlenmesi ilk özgün eserdi. 1868’de **Güllü Agop**, ilk modern ve yerli tiyatroyu kurdu. Ortaoyun ustalarından Kavuklu Hamdi önemliydi. 1914’de İstanbul Belediyesi öncülüğünde **Darul Bedayi** kuruldu. İstanbul şehir Tiyatroları olarak devam ediyor. Yönetmen, oyuncu, yapımcı **Muhsin Ertuğrul** Batılı tarzda Türk Tiyatrosunun kurucusu ve sinemanın doğmasında etkili olduğu bilinmelidir.

İlk Müslüman kadın tiyatrocu **Afife Hale** idi.

PAS – SA – PAROLA

- T... Bizans’a bağlı feodal beyleri
- K... II. Bayezid ile başlayan “Büyük Külliyeler Dönemi” olarak geçen mimari dönem
- G... Batı etkisiyle başlayan mimari dönem
- F... Abbasilerde gözüken cihat gaza anlayışı
- V... Eflak – Boğdan Beyi
- İ... Fetih edilen topraklarda kalıcılığı sağlama

- A... Gün Doğuma tabiri neresi için kullanılmıştır
- D... Osmanlı’da tiyatro
- M... Bugün adına sahne kurulan ünlü tiyatrocu (İstanbul Belediyesi)
- A... İlk kadın tiyatrocu
- T... İlk kadın dergisi
- Ş... Tamamı kadın yazarlardan oluşan “Çiçek Bahçesi” anlamına gelen dergi
- V... İlk Türk Dergisi
- D... İlk mizah dergisi (Teodor Kasap)
- F... Tahtın boş kaldığı dönem
- H... Kut sahibi, sülale
- A... Moğol kolu (Rusya)
- B... Osmanlı’nın kolu (Kayı)
- M... Halep Hüsreviye Cami ile başlayan mimarlık hayatında 375 eser veren saray mimarı

CEVAPLAR: Tekfur – Klasik Dönem – Geç – Fütüvvet – Voyvoda – İskan – Anadolu – Darül Bedayi – Muhsin Ertuğrul (İstanbul Belediyesi Muhsin Ertuğrul sahnesi) – Afife Hale (Sahneye çıkan ilk kadın Müslüman oyuncu) – Terakki Muhadderat – Şükufezar – Vakayıtıbbiye – Diyojen - Fetret Devri – Hanedan – Altınordu – Bozok – Mimar Sinan

PAS – SA – PAROLA

- Ç... Rumeli’ye ilk geçiş
- E... Kırkpınar Güreşleri Mekanı
- A... Ali Kuşçu, Celaledin Devvani, İsa Savcı gibi bilginlerin yaşadığı devlet
- B... Osmanlı’nın ikinci kurucusu

- H... Cami ile kilisenin yan yana olması
- A... Osman Bey Döneminden itibaren basılan temel para
- K... İlk Osmanlı müderrisi
- T... Oruç Bey, Aşık Paşaoğlu, Hoca Sadettin vs. ortak özellikleri
- S... İbn-i Batuta – İbn-i Fadlan vs.
- Y... Acemioğlanların kapıya çıkması - bedergah
- C... John Cabot, Cartler, Macellan, Bartelmo Diyaz, Vasco de Gama vs.
- Ç... Osmanlı'da ilk kazasker ve ilk sadrazam (veziriazam)
- E... Abdülmecit Döneminde Hazineyi Hassa Amirliğinin verildiği sadık millet
- E... Öd suyu ile kağıda yapılan sanat
- Z... Eş – Hanım
- S... Çocuk
- P... Ana Kapı
- S... Başkomutan – Kumandan
- O... Kur'an Okuyan Adam ve Dervişler tablosu ile İki Müzisyen Kız tablosu kime aittir

CEVAPLAR: Çimpe Kalesi – Edirne – Akkoyun – I. Mehmet - Hoşgörü – Akçe – Kayserili Davut – Tarihçi – Seyyah – Yeniçeri Olma – Coğrafi Keşiflerin Öncüleri Cesur Gemiciler – Çandarlı Halil Paşa – Ermeniler – Ebru – Zevce – Sıbyan – Portal – Serdar – Osman Hamdi Bey

YOUTUBE KANALIMIZA ABONE OLUN

SON GELİŞMELERDEN HABERDAR OLUN MURAT ÇINAR

YOUTUBE: ŞANLI TARİHİMİZ MÇ

MÇ SORU

- I. Selim Sırrı Tarcan
- II. Güllü Agop
- III. Muhsin Ertuğrul

Yukarıda isimlerden hangileri tiyatro alanında çalışmıştır?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve II
D) Yalnız III   E) II ve III

MÇ ÇÖZÜM: Selim Sırrı Tarcan spor alanında nam salmıştır... (E)

GÜNCELİM 18 LİRADAN NADİRKİTAP

SATIŞTA ÜCRETSİZ KARGO ile

TOPLU SATIŞLAR 10 LİRADAN

YAPILMAKTADIR. Kargo hariç

Şanlı Tarihimiz MÇ

İnstagram: murathocatarih